

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Mands Minde 1788-1838. Foredrag over det sidste halve Aarhundredes Historie

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Mands Minde 1788-1838. Foredrag over det sidste halve Aarhundredes Historie", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 296. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1838_599-txt-shoot-idm8902/facsimile.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

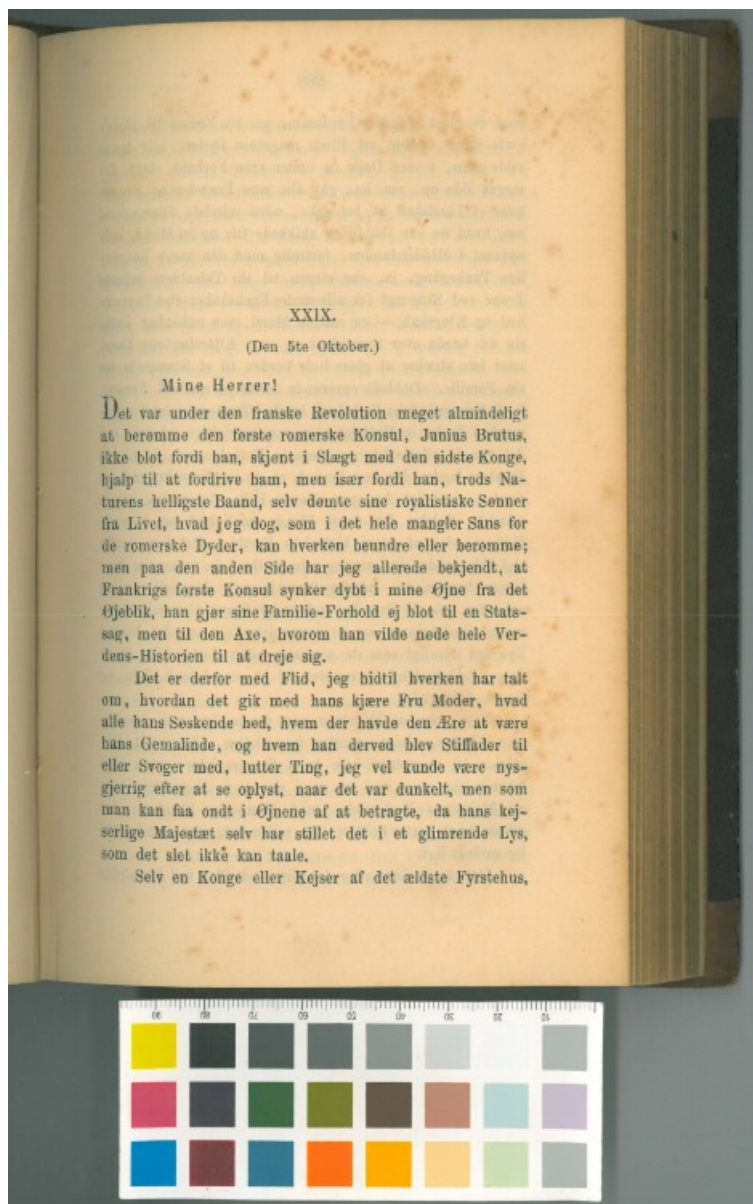
Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

havde frasagt sig Tysklands Regering, vilde han dog ingenlunde taale, at Projsen med Magt tvang Kurfyrsten af Sachsen ind i Forbundet; og nu udstedte Kongen af Projsen et truende Manifest, hvori det befalede Napoleon, uden videre Ophold at trække sine Tropper ud af Tyskland og ikke understaa sig at lægge mindste Vanskelighed i Vejen for det nordtyske Forbund, hvortil alle de Stater, med eller mod deres Vilje, skulde høre, som ikke var udtrykkelig nævned i den sydtyske Forbunds-Akt. — (Fyrstprimas Dalberg. — Frankfurt.) — [Den] 8de Oktober vilde Kongen af Projsen have bestemt Svar til Erfurt; Napoleon fik først Brevet den 7de i Bamberg og satte strax sine 200,000 i March, for, som han sagde, ikke at svigte Stævnemødet under en smuk Dronnings Øjne. Den projsiske Armé stod norden for Thüringer-Skoven, hvorigjennem Hertugen af Bransvig havde tænkt paa at trænge rask frem og falde Napoleon i Ryggen, men var saa bleven bange for sig selv og blev staaende, lænset til Saalfelden, med sin venstre Fløj under Prins Hohenlohe-Ingelfingen (f. 1746). — [Den] 10de Oktober angreb Lannes Hohenlohes Fortrop i Saalfeld, og Prins Ludvig, som anførte den, var alt for opsat paa Krigen til at vige for Overmagten, han vovede sig til det yderste og blev hugget ned af en fransk Husar.

(Slaget ved Jena og Auerstädt 14de Oktober. — 28de Oktober overgav Hohenlohe sig ved Prenzlau, da Murat svor ham til, han var omringet. — Blücher overgav sig ved Lybek 7de November. — 25de Oktober Napoleon i Berlin. — Slaget ved Erlau 7de og 8de Februar 1807. — Slaget ved Friedland 14de Juni. — Medet paa Flaaddet i Niemen [den] 25de. — Freden i Tilsit 7de og 9de Juli. — Storhertugdømmet Warschau til Sachsen.)

XXIX.

(Den 5te Oktober.)

Mine Herrer!

Det var under den franske Revolution meget almindeligt at berømme den første romerske Konsul, Junius Brutus, ikke blot fordi han, skjent i Slægt med den sidste Konge, hjalp til at fordrive ham, men især fordi han, trods Naturens helligste Baand, selv dømte sine royalistiske Sønner fra Livet, hvad jeg dog, som i det hele mangler Sans for de romerske Dyder, kan hverken beundre eller berømme; men paa den anden Side har jeg allerede bekendt, at Frankrigs første Konsul synker dybt i mine Øjne fra det Øjeblik, han gjer sine Familie-Forhold ej blot til en Stats-sag, men til den Axe, hvorom han vilde nøde hele Verdens-Historien til at dreje sig.

Det er derfor med Flid, jeg hidtil hverken har talt om, hvordan det gik med hans kjære Fru Moder, hvad alle hans Søkende hed, hvem der havde den Ære at være hans Gemalinde, og hvem han derved blev Stiffader til eller Svoger med, lutter Ting, jeg vel kunde være nysgjerrig efter at se oplyst, naar det var dunkelt, men som man kan faa ondt i Øjnene af at betragte, da hans kejserlige Majestæt selv har stillet det i et glimrende Lys, som det slet ikke kan taale.

Selv en Konge eller Kejsers af det ældste Fyrstehus,

med de mest indgroede Fordomme om sin Fødsel til Halvgude-Rang og om sit Blods mageløse Dyder, selv han vilde man, i vore Dage og under vore Forhold, tage det meget ilde op, om han gav alle sine Frænder og Svøgre hver et Landskab at beherske, uden mindste Spørgsmaal om, hvad de var skabte og skikkede til; og en Mand, selv opvoxet i Middelstanden, fortrolig med den mest borgerlige Tankegang, ja, ene stegen til sin Tidsalders højeste Trone ved Ringeagt for alle andre Egenskaber end Tapperhed og Klogskab, — en saadan Mand maa aabenbar sætte sig ud baade over Samtidens og over Efterslægtens Dom, naar han stræber at gøre hele Verden til et Stamgods for sin Familie. Dobbelt oprørende bliver et saadant Forsøg, fordi Kristenhedens Folkeferd baade i Tankegang og Tunge-maal, i Sæder og Vedtægter, er saa forskellige, at selv om det var de allerbedste og klogeste Franskmænd, de fik til Fyrster, lagdes dog ene derved, at de var Franskmænd, et næsten utaaleligt Aag paa alle de Folk, der endnu havde mindste Følelse for deres Ejendommelighed og levende Ihukommelse af deres historiske Fortid. Det kan derfor slet ikke undre os, at der selv mellem de romanske Nationer fandtes én, nemlig Spanierne, der heller vilde aabenbar gaa til Grunde, end under fransk Herskab hemmelig tilintetgøres; og de germaniske Folk var det bartad lige saa umuligt som de nordiske, uden Fortvivelse at se deres Fæderneland forvandlet til et napoleonsk Len og fransk Stamgods.

Vist nok har Napoleon ved denne lige saa daarlige som dristige, altsaa egentlig dumdristige, Plan nådt Historien til at optage hele hans Slagregister; men den hævner sig ogsaa ved at pege paa hans Nepotisme som en Majestæts-Forbrydelse mod Menneske-Slægten, der gjorde hans bratte Falde ej blot retferdigt, men uundgaaelig nødvendigt.

Det var da først efter det glimrende Slag ved Austerlitz

og den for Østerrig saa ydmygende Presburger-Fred 1806, at Napoleon begyndte at uddele Riger som Nyaars-gaver til Brødre, Frænder og Svogre; og den første, der slap saaledes til en Trone, var hans ældre Broder Josef, som skal have været en ganske snild Prokurator og kunde jo snart være en bedre Konge i Neapel, end man der i mange Aarhundreder havde haft. Da han nu tillige, som Korsikaner, var langt mere Italiener end Franskmand, kunde det ikke været saa urimeligt, om Napoleon havde gjort ham til Konge over hele Italien. Korsika iberegnet; men det var langt fra Meningen, da det egentlig kun var Titel, Indkomster og Hals og Haand over Smaafolk, men ingenlunde politisk Selvstændighed, han undte sine Brødre, som derfor maatte vedblive at være franske Embedsmænd og staa personlig under Kejserloven. — Allerede tidligere havde han desuden udnævnt sin Stifson Eugène Beauharnais til Vicekonge i Lombardiet eller, som det hed, Kongeriget Italien, og herved mindes vi da om Napoleons første Gemalinde, som var en rig Planter-Datter fra Martinique, Josephine Tacher de la Pagerie, født 1763, og tidlig gift med en fransk Adelsmand, Alexander Beauharnais, som en kort Tid var General under Revolutionen, men blev henrettet nogle Dage før Robespierre.

Napoleons anden Broder, Ludvig, som var Artilleri-Officer og havde fulgt ham baade til Italien og Ægypten, men dog uden at vinde Navnkundighed, og var gift med Josefines Datter, Hortensia Beauharnais, blev gjort til Konge i Holland, omtrent paa samme Tid som Josef i Neapel; og da han lod Hollænderne raade dem selv, mer end de før havde faaet Lov til, fandt de dem meget bedre i det franske Kongedømme, end man skulde ventet.

Men nu, efter den projsiske Krig, da Napoleon skabte det ny Kongerige Vestfalen i Nordtyskland, kom Raden til hans yngste Broder Jeronimus, født 1784, som aldrig havde været andet, end hvad hans Broder gjorde ham til,

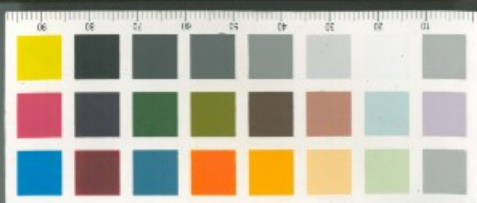

og [han] holdt nu 1ste Januar 1808 sit kongelige Indtog i Kassel, hvor han lod Fiolen sørge og gad ikke engang lært Tysk, skjønt han kun var 24 Aar gammel.

Dette opbragte naturligvis Nordtyskerne mere end alt andet, og endnu langt mere opbragte det Spanierne, at Napoleon samme Aar, midt under Fred og Forbund, erklærede, at deres Kongehus havde ophørt at regere, og forflyttede sin Broder Josef fra Neapel til Spanien; men det maa vi for Resten lade bero, til vi har talt om den ny Krig med Østerrig, som førtes 1809, og kun bemærke, at en af Grundene til den vist nok var den uventede Modstand, Napoleon fandt, og de følelige Tab, han led i Spanien.

Det fulgte imidlertid af sig selv, at det østerrigske Kejsershus, da det i Presburg-Freden afstod Tyrol til Bayern og det venetianske til Kongeriget Italien, agtede at forny Krigen, saa snart man turde haabe med gammeløsterrigsk Tapperhed at tilkæmpe sig bedre Vilkaar, og det haabede man 1809, ikke blot fordi Napoleon havde Hænderne fulde i Spanien, men fordi man havde benyttet de tre foregaaende Aar til at ruste sig, havde besluttet at give Erkehertug Karl, endnu aldrig staaet af Napoleon, fuld Raadighed over alle Stridskræfterne, og endelig fordi Prøjsen og hele Nordtyskland naturligvis, især da Spanien havde givet Exemplet, kun fattedes Mod til at bryde løs.

(Østerrigernes Plan: at bryde midt ind i Tyskland fra Bøhmen. — Slaget ved Eckmühl ved Regensburg 22de April 1809. — Davoust, Hertug af Auerstädt og Fyrste af Eckmühl, født 1770, død 1823. — Slaget ved Aspern og Eslingen 21de og 22de Maj. — Lannes, en Gascogner, født 1769, Hertug af Montebello, fra Italien og Ægypten. — 12te Maj havde Wien kapitulert. — Napoleon skrev, der faldt kun 500 Franskmand, men man fandt 3000 franske Kyradser paa Valpladsen. — Slag ved Wagram 5te og 6te Juli. — Masséna, Prins af

Eslingen, Hertug af Rivoli, født i Nizza 1758, død 1817. — Vaabenstilstand i Znaym 12te Juli. — Freden i Wien eller Schönbrunn 12te Oktober, hvorved Østerrig mistede Triest med 3 Millioner Undersaatte og udeluktes fra Havet.)

(Ferdinand Schill, født i Schlesien 1776, Son af en Partigænger i Syvaars-Krigen, som tjente først Østerrig og saa Projsen. Han blev saaret i Slaget ved Auerstädt og gjorde god Tjeneste ved Kolbergs Belejring, fik efter Freden et Husar-Regiment, og med det listede han sig 28de April ud fra Berlin, for at rykke i Marken mod Napoleon; men da han saa godt som ingen Understøttelse fik, maatte han indslutte sig i Stralsund, som blev taget med Storm 31te Maj af en lille dansk og hollandsk Armé, og Schill faldt, men [blev] dyrket som en Frihedens Martyr af Nordtyskerne.)

(Fichtes Reden an die deutsche Nation 1808.)

[Den] 9de April stod et svagt østerrigsk Korps ved Tyrols Grænse; det var Signalet til Opstanden, og den 14de April trak Bønderne ind i Innsbruck, og det var omtrent gjort af med 8000 Franskmænd og Bayrere. — Anførerne [vare]: den saakaldte Sandvært, Andreas Hofer, født 1767 i Passayr, med 16 Aner af Kromænd, skudt i Mantua 20de Februar 1810. — Josef Speckbacher fra Rinn, født 1767, var en af dem, der gik i Ilden, undkom Maj 1810 til Wien, anførte Friskytterne, da de igjen hylde Kejsers Frans, og døde 1820.

I Begyndelsen af Maj kom Franskmænd og Bayrere igjen under Lefebvre, Hertug af Danzig, undsatte Kufstein og slog Østerrigerne under Chasteler ved Wörgl 13de Maj, hvorpaa han trak sig ud. (Var erklæret fredløs af Napoleon, men døde dog først 1823 som Guvernør i Venedig.) Kun en svag Besætning blev i Brennerskansen; men med Hjælp der fra slog Tyrolerne, anførte af Speckbacher og den forrovne Kapusiner Joakim Has-

pingen, Fjenden 25de—29de Maj, saaledes at de 31te Maj
atter kom til Innsbruck.

I Begyndelsen af Juli var Kufstein paa Nippet [til] at
overgive sig; men da kom Efterretningen om Vaabenstil-
standen i Znaim i Mähren, og Østerrigerne trak ud. —
Hertugen af Danzig brød nu [ind] med 30,000 Mand; men
kom ikke ud med nær saa mange, efter at have prøvet
Tyroler-Skytterne fra 4de til 13de August mellem Inns-
bruck og Brixen, hvor Speckbacher og Kapusineren Rød-
skjæg gjorde ham Helvede hedt. — Nu var Tyrol fri til
Freden, og Hofer fik en Guldkjæde fra Kejseren; men da
Speckbacher vovede sig ind i Salzburg, blev han aldeles
slaaet ved Melleck 16de Oktober. — Efter at Hofer havde
kundgjort Freden, kaldte han dog atter til Vaaben 15de
November; Haspinger lod sig fornaa til Deltagelse, men
undslap dog ad underlige Veje, saa han Allehelgen 1810
naade Wien og fik Pension.

